

KOLM SAJANDIT

KOOLIHARIDUST RÕUGES

(Algus VT 10. okt.)

Esialgu kolmeaastane koolikursus pikendati 1866. a. neljale aastale. Järgmisel konvendidil seatakse kasvandike jaoks nende kehalise arengu huvides sisse 1—2 tundi puulõhkumist, lumerookimist või aiatööd päevas. Samal aastal muretsetakse koolile petrooleumilambid ja ostetakse 35 rubla eest klaver.

Alates 1875. a. kevadest seatakse sisse kooliraha — 6 rubla lapse pealt, 1884. a. aga tõuseb õppemaks vanemate kursuste osas 8 rubla peale. Arvestades, et lehm maksis 5 rubla, polnud mitte igal perel rahakoti järgi oma poega kihelkonnakooli saata. Koolmeistriks soovitud noormeeste kulud võttis mõnikord oma peale vald.

Esimeseks kooliruumiks poiste kihelkonnakoolile saab vana leerimaja, millele sajandi keskel tehakse juurdeehitus. Klassiruumi savipõrand lagunes mõne aastaga, nii et tolm koguni positiivi kahjustas. Tellistega plaasterdatud põrand lagunes ja 1868. a. nõuti selle katmist laudadega. Järgnevalt on kooliruumide ajakohastamine korduvalt päevakorra, kuid 1873. a. valmib vaid uus leerimaja.

Onnetuseks (võimalik ka õnneks) põles 7. veebruaril 1883 puust koolimaja maani maha. Opetöö jätkus leerimajas. Uue koolimaja rajamiseks korraldatud erakorralisel konvendidil jagunesid hääled 20 puuehituse ja 17 kiviehituse poolt. Kompromissiks nõustuti kiviehitisega, kusjuures eelarve 14 000 rublast maksid poole mõisad, teise poole vallad. Viimased olid sunnitud 7000 rubla laenu võtma.

Arhitekt Beermanni plaani kohaselt ehitati kahekordne puunastest tellistest haridustempel valmis nelja kuuga. Esimesel sügisel valmis kaks klassiruumi, järgmisel avati kolmaski. Uues hoones leidis veel kaks magamisruumi ja ruumid kolme õpetaja ning kõstri korteriks.

Aastad 1883—1888 kujunesid kooli hiilgeajaks. Vabakursuslasi naaberkihelkondadest Urvastest, Harglast, Vastseliinaist oli siin varemgi õppinud. Nüüd tuldi Rõugesse haridust omandama Lätimaalt, Irboskalt, Ostrovist, Põhja-Tartumaalt ja isegi Riist olnud 3 poissi ja 2 tütarlast. Algselt 12 ja 30 vahel kõikunud õpilaste arv tõusis 1880. a. 61-le ja uutes ruumides ulatus üle 100 piiri.

Niinimetatud «Lisa-Seadustega» tsaari poolt muudeti seni saksakeelne kihelkonnakool 1887. aastal venestamispoliitika tööriistaks. Mõisnikud võt-

sid tagasi omapoolse toetuse ja õpetajate lisapalgad. Neljas klass kaotatakse, saksa keel jäetakse õppekavast välja. Rahva poolt lugupeetud pastor R. Kallas soovib koguni venestuse vastu seismiseks kool sulgeda.

Kolmeaastase õppekursusega Rõuge kihelkonnakool töötab kuni 1917. aastani venekeelseks, mil lõpuks revolutsiooni-pöörises taastatakse emakeelne õpetus. Kaasaegsete mälestuste põhjal riigikeele «õigused» paariks kuuks enamlaste poolt siiski taastatakse. Saksa okupatsiooni perioodil jätkub kooli tegevus 4aastase saksa õppekeelega progümnaasiumina. Pastor Fr. R. Fr. Hollmanni aktiivsel organiseerimisel viiakse siin suvel läbi vallakoolmeistritele uue riigikeele kursused.

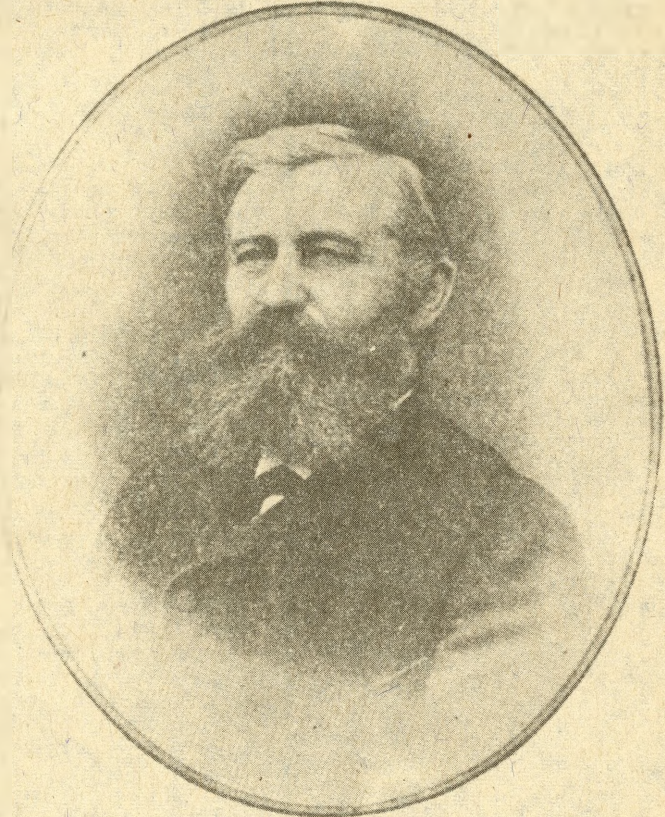
Kommuunivõimud lubasid küll okupeeritud alal jätkata Eesti Ajutise Valitsuse poolt seaduslikuks tehtud emakeelset õpetust, kuid veebruaris 1919 õppetöö Rõuges katkes. Siinse kihelkonnakooli kivist seinad pakkusid varjupaika nii rahva-väelaste kui ka ajuti pealetungivate punaväelaste väeosadele, staapidele ja sidemeestele. Sama aasta sügisest reorganiseeriti senine kihelkonnakool ühtsuskooli printsiibil piirkonnaks kõrgemaks algkooliks (6 klassi).

Kihelkonnakooli esimesteks õpetajateks olid kõstrid Johan Banhardt (1846—1849) ja Michel Sperlingk (1849—1891). Kõstrile sobimatute elukommete pärast vallandamise tõttu õppetöö üheks aastaks (1848/49) katkes. M. Sperlingk omas Tartu saksa kreiskooli haridust ja avas poiste kihelkonnakooli juures erakooli, kus õppetöö toimus ainult saksa keeles. Privaatkoolis õppisid põhiliselt neid, poisse oli seal vähe.

Teine õpetaja seati ametisse 1863. a. augustis ja sellel kohal on olnud Ed. Heldt, Bernhard Stern (1865—1868), mõlemad Valga Opetajate Seminari tunnistusega, Joh. Kurrik (1868—1873), Viljandi kihelkonnakooli lõpetanu, Peter Org (1873—1878), kohaliku kooli kasvandik, Joh. Raudsepp (1878—1880), Tartu Hollmanni õpetajate seminarist ja R. Joakit (1880—1881), ilma kutsehareduseta. Teise õpetaja tasuks oli 100—120 rubla rahapalka ja vaba toit kõstri poolt.

UUNO OJALA

(Järgneb)

Friedrich Hollmann.

Rõuge pastor 1859—1873. Tartu õpetajate seminari asutaja.